

Pleds d'alguredentscha a Clementina Gilly : 1858-1942

Autor(en): **Messmer, Domenica**

Objekttyp: **Obituary**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **57 (1943)**

PDF erstellt am: **25.04.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Pleds d'algurdentscha a Clementina Gilly

1858—1942

da Domenica Messmer

La poetessa rumauntscha, Clementina Gilly, nu dmura pü traunter da nus. Als 24 november dal 1942 gnit ella luveda a l'ultim repos i'l sunteri da Chaunt da Crusch a Zuoz. Tiers ils paraints ed amihs chi portan led per la chera trapasseda, cumplaundscha eir la famiglia rumauntscha il decess dad üna vaira figlia engiadinaisa, dad üna degna rapreschantanta e promotura da nossa lingua e cultura.

Clementina Gilly naschit als 26 avrigl da l'an 1858 scu terz infaunt dad Ambrosius e Maria Gilly-Planta. Sia chüna as rechattaiva a Modena, illa richa cited mercantila italiauna. Sieus genituors avaivan lo ün bun affer e possedaivan i'ls contuorns vasts bains. I'l ravuogl da quatter fradgliunzs passantet Clementina üna seraina giuventüna, da sted sül pajais, d'inviern in cited. Cun och ans gnit ella a Zuoz tar sieu non ed avet occasiun da frequenter la scoula in vschinauncha. Duos ans pü tard turnet ella però darcho in Italia. Il bap avaiva vendieu sieu affer in cited ed eira intenziuno da's dedicher cumplettamaing a l'administraziun da sieus bains our sül pajais. Ma cò nun avet la mattetta la pussibilted dad ir a scoula. A suprastet perque a la mamma dad intermedier a la figlia cugnuschentschas scolasticas. La mamma eira üna duonna zuond scorta, steda fich buna scolara da sar magister Krättli da Bever, dal grand amih da las fluors e da la natüra. Ella nun ais steda be üna magistra exemplera per sia figlia, ma eir sia buna amia e cussgliedra. Quauntas idejas e quaunts impuls ch'ella avaiva survgnieu in sieus giuvens dis, discutet ella pü tard cun sia figlia!

Clementina eira fich sensibla per tuot ils miraculs da la creaziun. Ella imprendet ad avrir ils ögls ed a ler aint il grand cudesch

da la natüra. Ella as det fadia dad observer tuot attentamaing, dad examiner las chosas e da las disferenzcher. Ünguotta nu la sfügiva.

In ün institut inglais, a Padua, avet la matta giuvna chaschun dad impuonder avantagiusamaing sieu temp. Ella as mettet a stüdger linguas e s'acquistet eir bgeras otras cugnuschentschas chi la füttan pü tard da grand nüz. Quaunt gugent ch'ella s'avess dedicheda pü intensivmaing a stüdis litterarics! Ma las relaziuns nu la permettettan quetaunt e la sfurzettan da dir adieu a la scoula e da resguarder ils stüdis scu conclüts. La vita la pigliet da quinder invì in sia scoula.

L'an 1875 turnet la famiglia Gilly a Zuoz. Al bap füttan però concess be quatter ans per giodair in patria ils früts da sia lavur. Già l'an 1879 gnit el luvo al pos etern. Ils fradgliunzs da Clementina as maridettan; ella restet suletta. La separaziun da sia buna mamma chi, l'an 1898, cludit sieus ögls per adüna, significhet per Clementina ün greiv cuolp. Uossa pigliet sia vita tuot ün'otra stüerta. Ella stuvet as resolver da tschercher üna lavur adatteda e da's guadagner sieu paun d'iminchadi. Scu agüdaunta i'l büro da posta a Zuoz chattet ella dürant dudesch steds occupaziun e guadagn. Cun plaschair ed incletta as dedichet ella a sias incumbenzas.

Che cuntin ir e gnir al fnestrigl da la posta da Zuoz! Que eira dals ans cha la vschinauncha cumanzaiva a dvanter cuntschainta ed as fer ün nom scu lö da cura. Indigens ed esters, infaunts dal lö e scholars dal Lyceum, magisters e professuors, tuots gnivan bivgnantos e servieus amiaivelmaing da l'agüdaunta a la posta da Zuoz, da Clementina Gilly chi savaiva taunt bain las linguas e chi prestaiva sieu servezzan uschè conscienzchusamaing.

In quels ans imprendet Clementina Gilly eir a cugnuscher ün professur dal Lyceum chi eira bger sto pel muond e chi avaiva grand interess per la lingua sonora d'Engiadina. Prof. dr. Anton Velleman tscherchaiva a tuots cuosts da scuvrir ils s-chazis e las particulariteds da nossa lingua rumauntscha. Clementina Gilly dvan-tet il prüm magistra da rumauntsch da sr. prof. Velleman e pü tard sia activa cussgliedra e collavuratura. Quetaunt eir speciel-maing zieva ch'ella — üna vouta mort il vegl administradur da posta — perdet sia piazza scu agüdaunta.

Que eira in ans decisivs per l'existenza da nossa lingua e cultura. Sr. prof. Velleman lavuraiva cun zeli e diligenza vi da sieus

amussaivels referats «Alchünas remarchas davart l'ortografia e la grammatica da la lingua ladina» e vi da sia interessanta e detagliada «Grammatica ladina». Bgers artichels cuntgnieus aint ils duos toms da grammatica cun lur 1600 paginas, sun segnos cun Clio. Clementina avaiva tschernieu scu pseudonim il nom da la musa da l'istorgia.

L'an 1909 as preschantet Clio per la prüma vouta scu scriptura a la famiglia rumauntscha. Ella tradüet varquauntas parevlas per il Dun da Nadel, parevlas our dal tudas-ch, da l'italiaun e da l'inglais. Quaistas «Parevlas dedichedas als infaunts rumauntschs» gnittan accoltas cun bratsch'avierta e stimulettan a l'editura, l'Uniun dals Grischs, da continuer minch' an culla publicaziun da la broschüretta da Nadel pels infaunts. E daspö quella vouta fin l'an passo cuntgnettan ils Duns da Nadel adüna eir contribuziuns da Clio, saja in prosa u in poesia, lavuors originelas e traducziuns. Per il Dun da Nadel dal 1942, chi onurescha la defunta e chi cuntegna eir sia fotografia, avaiva Clio tradüt ün pèr dalettaivels raquints our da «Storielle primaverili» dad Elena Bonzanigo. Aint il Fögl d'Engiadina e Fögl Ladin, aint il Chalender ladin, aint il Aviöl, in cudeschs da chaunt e cudeschs da scoula ed aint illas Annalas chattains nus bgers prodots da sia musa.

Ella scrivet sainza gnir staungla eir per la Chasa paterna. Dals 46 cudaschins cumpars cuntengnan 12 raquints e traducziuns da Clementina Gilly. «Sisto e Sesto» da Hch. Federer; «Elsi, la fantschella singulera» e «La dumengia dal bapsegner» da Jeremias Gotthelf, «Ora d'marz» da Francesco Chiesa, «La truedra» da C. F. Meyer, «Frena Zarclunza» da Maria Waser, «Il giast dal Doge» da Tina Truog-Saluz ed otras lavuors. Eir la Chasa paterna avet tuot motiv da deplorer la perdita da sia buna e fidela collavuratura e sar J. C. Brunner cuffesset, condoland, cun buna radschun cha, scha la Chasa paterna nu savaiva inua ir per materiel, ch'ella chattaiva refugi tar Clementina Gilly chi mê nu la laschet in imbarraz.

L'an 1926 racogliet Clio 50 da sias poesias originelas e pü cu 20 traducziuns e regalet al pövel rumauntsch sieu püschel da «Fruonzla». La tscherna da las poesias collectedas aint il simpel cudaschet ais fich significativa per l'autura. Las poesias cuntengnan ün'abundaunza da motivs, d'inspiraziuns ed idejas e cumprovan

d'esser scrittas d'ün umaun scort e vivas-ch chi vo tres il muond cun cour ed ögls avierts. Clio as verificcha eir scu ourdvarb buna cugnuschidura da linguas e savia interpretadura dals prüms scriptuors e poets: Goethe, Uhland, Geibel, C. F. Meyer, Pascoli, Lacoste, Cornwall, Longfellow e da bgers oters.

La poetessa dedicha sia chanzun a l'En schuschurant; ella taidla cu cha'l favuogn tschüvla. Ella salüda ils prüms mess da la prümvaira, oda a chanter il cucu e contemplescha il rosedì. Clio s'insömgia aint il god alpin, s'allegra da la pradaria in flur, scu-vrescha las prümas minchülettas d'utuon e guarda cu cha la naivetta vain a flöch a flöch. Quaunts mumaints fùgìtivs prova ella da re-tegner in sieus vers! Ella ans renda pü dasper als umauns, a la natüra ed a nossa patria; ella ans familiarisescha cullas chosas, lascha clingir accords d'increschantüna, brama il revair cun sia chera mamma e pledescha cul Tuotpussaunt.

Ün bel di da prümvaira tampriva ais ella tschanteda aint in sia prüveda stüvetta a San Bastiaun. Ella rachama e fo sias medita-zions sur da la vita e sieus problems. Il vent sdarlossa fnestras ed üschs, fùgia intuorn las chantuneras, tschüvla tres las giassas e riva üerland in champagna e gods. Cumbat! Cumbat! Que ais vita. Cumbat per il bön. Il favuogn deliberescha la terra da naiv e glatsch e la clama a nouva vita. L'asprezza stu ceder. A triumfescha l'amur.

Favuogn

Che tschüvlast, rupettast, favuogn turbulent
cun strepid attachast in möd prepotent
tuot que chi ais solid e bain custümo,
e schliast e schluochast tuot que ch'ais tacho.
Rumurast e sboffast e tuot fest trembler,
ne limits ne ledschas nu voust observer?

Cumbat — que ais vita, cumbat per il bön.
Mieu soffel sdruvaglia il muond our dal sön,
el libra la terra dal stedi glatschel
ed abla la rend' a sieu penso vitel.
La porta salüd mieu cumbat e frantur:
L'asprezza stu ceder — triumfa l'amur!

Nossa poetessa s'allegra da la prümavaira alpina cun sia bellezza e ricchezza da fluors e culuors. La natüra ho intuno sieu inno d'amur. Illa natüra ais leidezza e pêsch. Ed aint ils cours umauns?

Prümavaira

Ho lönch domino da l'inviern la pussaunza
cun naiv e fradaglias, serrand mincha dscherm.
Durmiva natüra, cun ella la spraunza
subind il domini squitschant dal pü ferm.

Ma gnit ün ventin scu preludi d'leidezza,
Ün raz da sulagl scu messaggi d'amur:
O cu ch'ad ün trat a sa dutscha charezza
il post stuvet ceder d'inviern la rigur!

In tuot la natüra ais uoss' armonia,
ün inno d'amur, üna gara d'prodür —
L'umaun aunch' adüna d'ödier as sfadia,
nu so rafüder da mazzer e desdrür.

O spiert da leidezza, o pêsch d'la natüra
nu poust ünsacura i'ls cours penetrer?
Reprimer dals pövels funesta ranchüra,
cha pêsch darcho vegna i'l muond a regner?

Ed intaunt cha Clio as fo quistas dumandas, vo il semneder
sur l'er. Pass per pass zappa el aint illa terra suolva chi udara
da prümavaira. Clio segua suolch per suolch als impissamaints
da Conrad Ferdinand Meyer e scriva per rumauntsch:

Al semneder

Imsür' il pass! Imsür' il maun!
La terr' ais giuvna sur damaun.
Lo mour' ün sem aint il terrain,
sieu pos el chatta e sto bain.

Ün oter crouda, prüja bod,
 la glüsch el bram' e cresch' in ot.
 Niaunch' ün nu croud' i'l lö fallo,
 ma güst i'l lö cha Dieu l'ho do.

Üna damaun da gүн ais Clio in sieu üert ch'ella cultiva cun grand' incletta e paschiun. Ella vo tar ün' era e tar l'otra, tira our cò ün zierchel, sduvla lo ün miel la terra, clegia giò üna föglia secha e drizza sü ün implaunt cupicho. Sүн föglias e fluors glüscha il rosedì.

Ün guot rosedì

Ün guot rosedì, che pochet!
 Vi d'üna flur sur not el dmura,
 lo glüsch' e brilla a bun' ura
 alur' s süjainta bain dandet.

Ma el sieu penso accumplir
 sch'el animet 'na flur suletta
 u sü drizzet 'na pass' ervetta,
 ed illa glüsch serain svanit.

Il sulagl ho süanto il guot rosedì sülla föglia fras-cha chi trembla, intaunt cha'ls razz la charezzan. E Clio as badainta culla föglia:

«Fras-cha föglia delicata,
 perche tremblast tü uschè?
 Dal sulagl la glüsch taunt grata
 bain splendura eir sүн te!

Da giuver cun te s'daletta,
 at do vita e culur.
 Perche est taunt inquieta?
 Nu t'allegra sa splendor?»

«Ah, il vent ais, chi'm turmainta
 ed am sbatta da cuntin,
 da poser el nu consainta,
 sieu vulair ais mieu destin.

Pür d'utuon, cur ch'el am squassa
 e'm distacha da mieu ram,
 croud a terra, staungl' e passa,
 e repos chat bun e lam.»

Scu la föglia, uschè as stacha ün bel di eir la puscha d'pign
 da sieu ram, cur cha'l destin ordaina e cha sia mischiun ais ac-
 cumplida.

La puscha d'pign

«Ot sül bös-ch, o puscha d'pign,
 ferm at tгнаiv' ün dutsch liam.
 Sort bain bella! . . . Ma'l destin
 t'ho sdrappeda da tieu ram.

Sainza pozza ne cuffort
 sballotteda vi e no —
 O che trista, trista sort,
 povra puscha' t suprado.

Passa güsta ün mattet,
 in sieu gierl at metta aint:
 'na sgrischur aintr' in mieu pet,
 ün crudel presentimaint . . .»

«Lönch d'he gieu bel e bun,
 d'he flurieu, purto früt,
 ais cumplida ma mischiun,
 d'ster pü lönch, di'm, che custrüt?

Natürel nu chattast tü
 ch'eau fatsch' a giuvnas lö?
 Cha l'infant am clegia sü
 e la mamm' am mett' in fö?»

La sted cun sias ricchezzas ais da cuorta düreda cò tar nus.
 L'ultim char d'fain ais suot tet. Ma

aunch' üna vout' il fuonz sflüjo
voul as musser in vstieu da vlüd

ed aint il verd dal rasdiv cumpera quella zarta flur lila chi ans
algorda a l'«Ura da cumgio».

Minchülas d'utuon

Be sulett' est tü nel verd
da l'utuon annunzchadura,
auncha chod sulagl splendura —
Tü est gnida memma spert!

Ma sur not, che ais dvanto?
D'minchülettas 'na brajeda
quasi suoglia tuot la preda —
E l'utuon ais arrivo.

Schi propi, l'utuon cun sias culuors cotschnas e melnas e
brünas, cun sias tschierinas bletschas la damaun e sivelets fraids la
saira, culs ultims splerins chi svulazzan e cullas cheras randulinas
chi partan. Bainbod sunaro darcho sainet da scoula. Ma auncha
uossa vöglian ils infaunts giodair la bella vita e lur liberted, cuorrer
e saglir per vias e giassas, fer ir draguns süls pros u's badanter fand

Ballas da savun

Giand tres vschinaunch' ün di serain
nò d'ünà giassa am pervain
d'infaunts ün rir uschè cuntaint,
e legers güvels traunter aint.
Quèl ais il gö chi taunt daletta
ils cours d'la giuvna brajedetta?

Cun buonder vegn allò per vair
la causa da que grand plaschair.

El as palainta bain dalum:
 Aha, faun ballas da savun.
 In varias tintas brillan, creschan,
 che gust; ma bod darcho svaneschan.

Che dan, scha üna pü nu svoula?
 Ün' otra vain d'la barbiroula,
 e'l gö e'l gust dür' inavaunt.
 O tü beo leivsen d'infaunt!
 Scha üna spraunza vain desdrütta
 da pais ün' otra vain custrütta.

Aint in lur gö e bellavita
 suvenz as spievla nossa vita.
 Güst scu las ballas da savun
 vain eir e vo noss' illusium,
 e fo pü leida nossa via
 suvenz be crappa ed urtia.

Il sulagl ais gnieu staunglet. El riva pü tard e parta pü bod
 e bütta viepü stipas sumbrivas. La föglia secha dal culaischem e
 la fruonzla d'or dal larsch urleschan vias dad üert e da god. Las
 muntagnas as plejan aint in lur schaluns. Als dis be glüsch e
 splendur seguan dis sombers e s-chürs. Las nүvlas as burlunan,
 as sbassan. A cumainza a naiver.

A naiva

A naiv' e naiv' uschè lamin,
 a naiv' e naiva e cuverna
 imincha sfessa e chaverna,
 gualiva tuot luotin luotin.

A naiv' e naiva inavaunt,
 sa lamma çultra sülla terra
 as stend' e tuot sas plejas serra,
 la tegna chod e calm' il plaunt.

A naiv' e naiva sainza fin!
 Bain cuvernid' ais la cuttüra
 chi uossa posa quaid' e sgüra
 da sa fadia e straschin.

(Suainter Meta de Salis-Marschlins.)

Ais forsa l'inviern main bel cu las otras stagiuns. Ho el main glüsch e culuors? Brichafat. Guarda cun Clio cu cha'l sulagl glüscha sül pan alv da l'inviern, cu ch'el s'inchaunta sper l'ovel mez dschait, sülla ramma be pruina u cu ch'el charezza las fluors da glatsch vi da Tias fnestras!

Damaun d'inviern

Bella naiv, cun tieu alv pür
 dest a tuot divin aspet
 tieu vestal quiet glüschir
 mett' in cour sublim dalet.

Poch a poch in leiv rösin
 as transmüda l'alv-blovaint,
 ais passo ün fled divin:
 il sulagl ans ais ardaint!

Uoss' el vain, sün alv intact
 da splendur ad efflurir,
 t'animescha sieu contact
 e d'algrezcha't fo glüschir.

Ma tieu pür e grand dalet,
 ah, quaunt bod saro a fin!
 Quauntas larmas in tieu pet
 sun pinedas dal destin!

Duos decennis a la lungia vivet la poetessa cun sia sour Victorina, dvanteda vaidgua. Ella as dedichet a sias lavuors da minchadi e cultivet cun zeli sieu üert per pudair furnir als hotels da San

Murezzan e da Puntraschigna verdüra d'Engiadina e's proveder ün' entredgia agradida. Ma eir innumbrablas lavuors da maun fet ella, e pel solit skizzaiva ella s'vess ils disegns per sias cuvertas e surtrattas, per sieus cuschins a püt a crusch, per sieus pichels da füsins e sias bellas chadregias rachamedas.

Clementina Gilly restet adüna simpla e modesta, vita d'ürant fidela a sieu Zuoz, arcugnuschainta per tuott' amur e bainvuglientscha ch'ün la relaget. Ella as det adüna fadia dad incleger il temp e da'l seguir e s'adatter eir a novas relaziuns e circumstanzas.

Cun 80 ans ris-chet Clio auncha da fer ün svoul in aviu e da guardar sia ameda Engiadina da suringio. E cu ch'ella füt inchanteda! Cun plaschair quintaiva ella da l'inschmanchabel evenimaint.

Minchataunt as rendava ella per ün pèr eivnas in visita tar sieus paraints sü Bever u sü Segl-Maria. Tanta Clementina, cun ün cour in maun per grands e pitschens, eira ün giast bainvis e bramo chi savaiva pisserer per variaziun e culturella.

I'ls ultims ans zieva la mort da sia sour restet Clio suletta in sia prüveda chesa a Zuoz. Ella as dedichaiva a sias lavurettas d'economia ed a sias numerusas lavuors da maun. Ella pigliaiva viva part vi da tuot que chi passaiva i'l pitschen ravuogl da sieus amihs ed our sü grand palc mundiel e's cuviva adüna peida eir per sia pü intima amia: sia musa prediletta.

Cun 82 ans as mettet ella cun energia e success vi da la traducziun dal Guglielm Tell da Friedrich Schiller. E la lavur, cumparsa eir aint illas Annalas, la fo grand' onur. Tadlain per ex. cu ch'ella lascha discuorrer ad Attinghausen cun Rudenz e pronunzcher quels plets marcants chi velan pürmemma aunch' hozindi:

Quaist pövelet d'pastuors, o giuven, stust
imprender a cugnuscher, eau'l cugnusch.
Eau in battaglias l'he condüt e vis
cu ch'a Faenza cumbattet giagliard.
Uoss' vöglian gnir ans metter sü ün giuf
cha essans bain resolts a nu subir.

— Da tia schlatta hegiast sentimaint!
Per vauna pompa nu bütter d'avent
la perla genuina d'ta valur —

ün pövel *liber* da pudair guider
 chi per amur sincera t'ais devot
 ed ais fidel a te in vit' e mort —
 que saja tia vaira nöbilted,
 illatscha ferm ils vegls liams ertos,
 attacha't a la patria chera taunt,
 ad ella tegna't ferm cun tieu cour,
 cò sun las rischs pussauntas d'ta vigur.
 Allò, in ester muond, est be sulet,
 'na channa chi dundagia vi e no,
 chi nu resista ad üngün stratemp.
 O ve, dalönch nu'ns hest pü vis. Da ster
 tar nus be ün di prova, hoz nun ir
 ad Altdorf, — hest inclet? Be hoz sto cò,
 nun ir, fo dun als tieus d'quaist unic di!

Ma la traducziun dal Tell nun ais nemia sto l'ultima lavur
 pü granda da la poetessa chi l'an 1941 gnit onureda cul premi da
 la Fundaziun Schiller. L'an passo publichet ella aint il Fögl Ladin
 ün fögliet «Annina d'or», üna novella da Pasqué sur da Surlej.
 Ella tradüet eir duos romans da Rudolf Schnetzer «Neina ed
 Aratsch» e «La funtauna chi guarescha», medemmamaing «Ils ögls
 dal frer» da St. Zweig. Ella as dedichet a la traducziun da «Nico-
 laus da Flüe» da Rougemont ed als raquints da Philippe Godet;
 ella scrivet davart dovair sociels da l'Engiadinaisa ed auncha bge-
 ras otras lavuors in prosa e poesia. In sieu relasch as rechattan
 auncha bainquaunts da sieus grands fögls da manuscrit cun quella
 simpatica e clera scrittüra.

I'ls ultims ans s'occupaiva Clio suvenz cun meditaziuns davart
 vita ed eternited, davart l'instablezza da tuots essers e da tuottas
 chosas. Ella as santa viepü suletta. Que eir per motiv ch'ella perda
 bod cumplettamaing l'udida, que chi l'isolescha uschè fich.

Ah, uossa sun tuots ieus davent,
 e sun resteda cò suletta,
 vo tres la ramm' ün flaivel vent
 sieu schuschurer pü nu daletta.
 Fingio mez-s-chür in god s'daresa —
 vuless eir eau uoss' ir a chesa!

Taunts e quaunts da sieus paraints e cuntschaints haun già piglio cumgio per adüna. Il circol da sieus confamiliars ed amihs as strettnescha ad ün strettnir.

La veglia tuaglia la fo però auncha buna cumpagnia. Cun ella as badainta Clio gulent:

Ziev' il past, ün quart d'uretta
stun gulent aunch' a poser,
ma sun cò be sul suletta —
cun chi dess eau converser?

Ma tuaglia, fich üseda,
tir' a se uoss' l'attenziun.
Be da bass 'na baderleda
la cumainza bain dalum:

't vögl quinter da l'antenata
chi fileda m'ho taunt fin
la poesia delicata
cha masdo ell' ho cul glin.

Da sieus dis da giuventüna,
sieus dovairs e si' amur,
e da sömmis da furtüna
intessieus in sa lavur.

Da sas leidas chanzunettas,
cur sül pro ell' am blichit,
e da sas baderladettas
cur in stüv' ell' am cusit.

Da l'öglia cumplashainta
cha sün me ella puzet,
cur sün maisa, tuot cuntainta
l'am stendet per sa müsted.

La servit in dis da festa,
l'allegrand tres ma candur,
la servit in sort funesta,
pigliand part a sa dular.

Cur a Dieu rendet si' orma
 zieva lung' activited,
 eau servit per sa palorma —
 e passet ad otr' eted.

Ün' otra geda as tschainta la musa sper Clio

Traunter di e not

S'ins-chürand vo ma stüvetta,
 vo ün di a fin darcho:
 ed eau sun cò be suletta
 volv l'immaint al temp passo.

Ma memorgia am condüa
 bain dalöntschi — che dutsch viager!
 O memorgia, bun' amia,
 quaunt cha tû am sest quinter:

D'pür algrezcha ch'imbelliva
 da l'infanzia'l paradisi,
 da sulagl e da sumbriva
 chi passet süls giuvens dis

da las provas da la vita,
 dal svanir da l'illusien,
 da cumbatta e desditta
 e da dis d'separaziun.

Ed ün muond darcho reviva
 già dalönsch passo a mort . . .
 Ma il temp benign gualiva
 las battidas da la sort.

Uossa sun cò be suletta
 dad algords am refiziand,
 s-chür cumplet in ma stüvetta
 vo intaunt as derasand.

L'ura da partenza s'approssma. La poetessa ais gnida staungla. Ella ais pronta da render sia orma al Suprem. Aunch' üna vouta giod'la sieu prüvo ZuoZ illa splendor dal di, aunch' üna vouta od'la la sunasench, e per l'ultima vouta oz'la l'öglida sü vers ils munts indoros.

Da la val la s-chürdün' uossa piglia possess,
ma ils ots auncha sclera ün flaivel reflèss,
plaschaivel algord da passeda splendor.
Illa vita umauna ardaint' al decess
auncha glüschi' aint ill' orma ün simil reflèss
chi algorda bels dis da furtün' ed amur.

Serain murir

O nùvletta vapurusa,
vel d'argient apperast tü,
cur t'adozast luminusa
per spartir in tschêl cusü.

Vers la pêsch da cler' otezza
quaid attirast mieu giavüschi
e — vestida da pürezza
at dissolvast illa glüschi.

Scu salüd al cour arriva
l'ultim raz da tieu glüschi,
dutscha brama as fo viva
d'uschè calm, serain murir.

In veneraziun e cun sentimaints da profuond ingrazchamaint ans algurdains nus hoz a Clementina Gilly. La poetessa ais morta. Sia ouvra però viva e vivaro fintaunt cha'l pövel rumauntsch ama e cultiva sia lingua, fintaunt cha'l prüvo cling da la «Chara lingua da la mamma» resuna a la riva da l'En.